
NatuurNabij

Jaargang 32 - Uitgave 4 - december 2004

*In deze uitgave o.a.
Prins Bernhard bedankt
Fotowedstrijd IVN Eemland 70 jaar
Verslag van het Coördinatorenoverleg,
Publiekswandelingen 2005
En verder veel herfst, wat winter en een gedicht*

IVN Eemland

COLOFON

Natuur Nabij
Contactblad van IVN
Eemland
Verschijnt vier keer per jaar

Contributie/donatie

Tarief 2004
Leden: € 12,25
Donateurs: € 10,60
Huisgenoten: € 4,65

Redactie

José Bijman
(coördinatie en
redactieadres)
Koninginnelaan 128
3762 DJ Soest
Tel.: 035 – 6015145
E-mail :
jmc.bijman@hccnet.nl

Pieter Redèl (algemeen lid)
Tel.: 035 – 6022325

Harry Rentema†(illustraties)

Max Kruijtzter (lay out)
Tel.: 035 – 6010488

Het kopieerwerk en de
afwerking van
NatuurNabij
Worden verzorgd door
Het DrukPunt
Hof der gedachten 5
3823 WB Amersfoort
Tel.: 033 - 4562820

INHOUD

Pag.

- 2 Mededelingen
  - 3 Coördinatorenoverleg
  - 9 Grassprietjes
  - 12 Bee-eMmetje
  - 14 Paddestoelenles
  - 16 Heel de Heuvelrug
  - 18 Fotowedstrijd
  - 19 Wandelingen 2005
  - 20 Prins Bernhard
bedankt
  - 21 Voorwandelen
  - 23 Herfstlessen
  - 25 Vlinders in de winter
  - 27 Nijeholtpade
  - 30 De Kwekerij
  - 33 NMC Baarn
  - 36 Werkgroepen en
contactpersonen
-

KOPIJ

**Uiterlijk 19 januari 2005
inleveren**

**Op het redactieadres:
Koninginnelaan 128
3762 DJ Soest**

**E-mail:
jmc.bijman@hccnet.nl**

Noteer alvast in je agenda

De datum voor de Algemene Ledenvergadering is vastgesteld op **dinsdag 29 maart 2005**.

De uitnodiging en de agenda komen in het volgende nummer van Natuur Nabij.

Voor het prikbord

De sluitingsdata voor de kopij voor **2005** zijn vastgesteld op:

Uitgave 1	jaarverslagen+lente	19 januari
Uitgave 2	lente/zomernummer	13 april
Uitgave 3	herfstnummer	24 augustus
Uitgave 4	winternummer	23 november

Oproep aan het bestuur en de coördinatoren

Het volgende nummer van Natuur Nabij is weer het jaarverslagennummer.

De redactie roept het bestuur en de coördinatoren op de jaarverslagen

uiterlijk 19 januari 2005 in te leveren op het redactieadres.

En ook nu weer een verzoek om er een leuk, enthousiast

en leesbaar verhaal van te maken.

Het liefst met foto's, tekeningen, enzovoorts!

data vergaderingen coördinatorenoverleg 2005:

donderdag 20 januari

woensdag 11 mei

dinsdag 20 september

Verslag Coördinatorenvergadering 23-9-2004

1. Opening/mededelingen

De voorzitter opent de vergadering en heet specifiek de cursisten van de natuurgidsencursus hartelijk welkom.

Er zijn geen mededelingen.

2. Verslag vergadering 13 mei 2004

In punt 4 van het verslag, werkgroepennieuws, mist het verslag van de werkgroep cursussen.

3. Website

De demo van de site heeft helaas geen doorgang kunnen vinden in verband met een niet passend verbindingskabeltje.

Nu er weer een p.r.-medium bij is (namelijk de site) wordt de roep om eenheid in de p.r.- activiteiten groter. Het bestuur denkt aan de totstandkoming van een werkgroep p.r. die zich zou kunnen bezighouden met alles wat met p.r. te maken heeft. Te denken valt aan:

- Radio Soest
- NatuurNabij
- Berichtgeving in de kranten
- Website
- Standbemanning

Het voordeel van een dergelijke werkgroep is dat er één redactie is die eenheid kan brengen in de publiciteits-activiteiten. De werkgroep zou één a twee keer per jaar bij elkaar kunnen komen.

Er wordt afgesproken dat eenieder die zich bezighoudt met publiciteit door Max wordt benaderd voor een overleg hieromtrent.

4. Afspraken bestuursvergadering

Vanuit het bestuur wordt de wens geuit dat er op de bestuursvergaderingen telkens één afgezant van een werkgroep wordt uitgenodigd om de vergadering bij te wonen. Het doel hiervan is dat de werkgroepen op deze wijze specifieke punten van hun werkgroep bij het bestuur kunnen bespreken.

Tijdens de vergadering gaat een lijst rond met data waarop het bestuur vergadert, met het verzoek een voorkeursdatum daarop aan te geven. De lijst is als appendix aan dit verslag toegevoegd.

5. Beleid bestuur

Beleidsplan

Twee jaar gelden is er een beleidsplan opgesteld. Het wordt tijd voor een evaluatie. Speerpunten uit het beleidsplan waren: terug naar de mensen (in plaats van nadruk op politiek, gemeente e.d.) en meer aandacht voor de jeugd. Ook verjonging kreeg destijds een hoge prioriteit. Een belangrijk middel daartoe, het organiseren van een natuurgidsencursus, lijkt inderdaad in de goede richting uit te werken. Het bestuur onderzoekt of al deze doelstellingen zijn bereikt en komt daar de volgende vergadering op terug.

De leden van de vergadering worden opgeroepen om hun gedachten te laten gaan over de vraag hoe er nog meer jeugd bij de IVN-activiteiten betrokken zou kunnen worden. Een mogelijkheid die ter sprake werd gebracht is om tijdens de maandelijkse wandelingen één of meer gidsen beschikbaar te hebben die zich in hun uitleg speciaal richten op gezinnen met kinderen.

Natuurnetwerken

Op 4 oktober is een groepje deelnemers van de natuurgidsencursus naar Leusden geweest om een avond

te praten over ecologische zones in Eemland en de Gelderse Vallei.

De gemeente Soest gaat een nieuw groenstructuurplan ontwikkelen. Het IVN dient daaraan deel te nemen.

Viering 70-jarig bestaan IVN Eemland

Op 16 oktober a.s. is er een wandeling in de paleistuinen van Soestdijk speciaal voor IVN leden.

Voor het najaar is er een (natuur-)fotowedstrijd georganiseerd. Verzocht wordt om leden en niet-leden aan te sporen om mee te doen.

Financiën

Verschillende leden hebben twee jaar geleden schriftelijk toestemming gegeven voor automatische afschrijvingen van hun contributie. Als gevolg van de verhuizing van de toenmalige penningmeester naar Curaçao, waarbij hij de administratie deels heeft meegenomen, deels bij andere bestuursleden heeft achtergelaten, deels heeft opgeslagen, zijn die toestemmingen zoek geraakt. Als ze niet op korte termijn boven water komen zal aan de leden opnieuw toestemming worden gevraagd. Dit levert wel wat vertraging op. (Inmiddels zijn de toestemmingen terecht)

6. Werkgroepennieuws

Cursussen

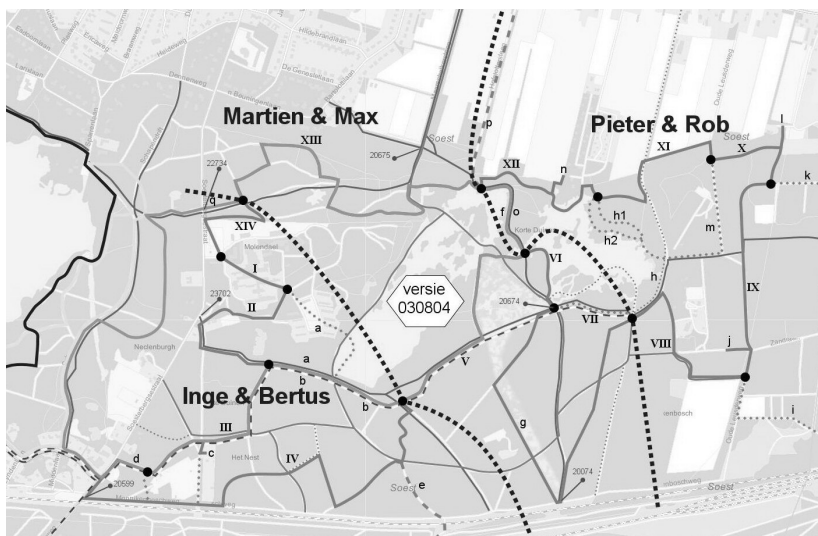
Het enthousiasme onder de cursisten groeit. Het is een leuke cursus. Verschillende cursisten zijn al begonnen met hun eindverslag. Van de 28 beginnende cursisten zijn er inmiddels 4 afgevallen.

Ledenadministratie

Het aantal leden is vorig jaar gestegen. Mogelijk heeft dat te maken met de gidsencursus.

Wandel- en natuurpaden

De nieuwe opzet en uitbreiding van het wandelpad door de Korte Duinen heeft, onder meer vanwege gemeentelijke ontwikkelingen (groene corridors), enige vertraging opgelopen. De werkgroep was wat laat met het contact opnemen met de gemeente Soest (Jan Tupker), waardoor de laatste ontwikkelingen niet bekend waren. De afronding van het project wordt uitgesteld tot het voorjaar 2005.

Scholen

Van 4-14 oktober a.s. vinden er herfstlessen plaats in De Zoom (hoe het bos zich opmaakt voor de winter, paddestoelen, etc.). Er doen 15 scholen mee.

Weidevogels

De werkgroep heeft de laatste tijd veel aan p.r. gedaan (Oude Ambachtenmarkt Soest, Cultureel Festival Baarn, Bunschoter Boerenbeestenmarkt e.d.).

De werkgroep bestaat 12 ½ jaar. Op zich een heuglijk feit. Daarentegen constateert de coördinator van de werkgroep dat met name de Soester vrijwilligers erg teleurgesteld zijn vanwege de achteruitgang van de weidevogels in hun gebied als gevolg van predatie door vossen en kraaien. Het aantal succesvolle broedgevallen is in Soest sterk afgenomen. Dit is een groot probleem. Er bestaat enige zorg dat op de slotavond van het seizoen (volgende week) een aantal leden van deze werkgroep zal opstappen. Wellicht gaat de werkgroep nadenken over andere activiteiten, maar beseft wordt dat de vrijwilligers daar niet altijd in mee willen gaan.

NatuurNabij

Het najaarsnummer is net uit, onder meer met een prachtige foto van Henk Bosma. Er wordt gewerkt aan een nieuwe lay-out. Foto's worden steeds vaker digitaal aangeleverd en ook dat vraagt om aanpassing. Foto's moeten overigens wel door de schrijver gemaakt zijn i.v.m. auteursrechten.

Wandelingen

De wandelingen (zowel regulier als incidenteel) verlopen goed. Er is onder meer een bezoek geweest van IVN Afdeling Arnhem, waarvoor een fietsroute is aangeleverd en is gewandeld op de Stulp. Na dit werk vele jaren te hebben gedaan willen Wim en Jan stoppen met de coördinatie. Ze zoeken met spoed opvolgers. Pieter zal dit punt nog eens voorleggen op de eerstvolgende cursusavond en ook Margreet zal bij haar medecursisten lobbyen. Binnenkort wordt het wandelprogramma voor 2005 vastgesteld.

Excursies

De fietsboot (voor een tocht over Eem) blijkt niet besproken te kunnen worden. Een mogelijkheid zou kunnen zijn om een boot in Spakenburg te huren. Er

wordt een suggestie gedaan om een excursie te maken naar het Soesterveen (Natuurmonumenten). Rien zal informeren naar de mogelijkheden.

**7. Data vergaderingen 2005:
donderdag 20 januari,
woensdag 11 mei,
dinsdag 20 september**

8. Rondvraag

Rien: gemeente Soest vraagt (bij monde van Jan Tupker) of het IVN in de berm van de Koningsweg een inventarisatie wil doen van (dag)vlinders. Dit om het effect van het bermbeheer op vlinders na te gaan. Volgend jaar?

José: wil graag korte cursussen, mede met het oog op de werving van nieuwe leden.

Yvonne: Kan Baarn (nog) meer onder de aandacht van het IVN komen?

Mary: Wie wil de Koninginnedag-fietstocht organiseren? Pieter overlegt met Mary hierover.

Jeroen: Zou graag een hommage aan Henk Bosma geven. Bijvoorbeeld door het plaatsen van een insectennestkast in de tuin van de Kwekerij.

Sylvia: heeft een artikel gelezen over de Eem. Zij maakt kopieën voor de belangstellenden.

9. Sluiting

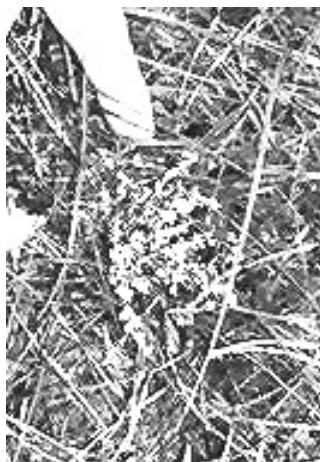
Omstreeks 22.30 sluit de voorzitter de vergadering, onder dank voor ieders aanwezigheid en inbreng.

ook worden de stagiaires bedankt voor hun bijdrage aan de totstandkoming van dit verslag.

Bijzondere grassprietjes

Ook dit jaar ging de Scholenwerkgroep weer met honderden schoolkinderen het herfstbos in. Daarvoor werd er, zoals gebruikelijk bij het IVN, eerst voorgewandeld.

We zagen talloze bekende en minder bekende paddestoelen. Opeens viel ons oog op kleine oranje bolletjes, die met een steeltje waren vastgekleefd aan grassprietjes. Als echte IVN'ers wilden we natuurlijk graag weten wat dat was. Galletjes? Eitjes? En van welk dier dan wel? Of toch schimmels? Niemand van ons die het antwoord wist. Gelukkig had Jacintha haar digitale fotoestel mee. Anderen namen materiaal mee om thuis onder de microscoop te kunnen bekijken.

In de dagen die volgden, viel er een druk onderling e-mail verkeer waar te nemen. De Paddenstoelen-encyclopedie gaf een mogelijk antwoord. Het zou hier kunnen gaan om de *Leocarpus fragilus*, behorend tot de Slijmzwammen of Myxomyceten. Marijke Schets werd om raad gevraagd; zij dacht dat het mogelijk ook wel om de *Arcyria denudata* zou kunnen gaan.

Een door Maja geraadpleegde schimmeldeskundige gaf het verlossende antwoord. Zeer waarschijnlijk ging het toch om de *Leocarpus fragilus*, te vinden op pagina 34 van de encyclopedie van Gerrit J. Keizer.

Wat was nu dat organisme dat zoveel opwinding kon veroorzaken? Slijmzwammen of myxomyceten horen niet echt bij het schimmelig, maar worden wel door schimmeldeskundigen bestudeerd(!). Het zijn organismen die zich van alle andere levensvormen onderscheiden. Ze ontstaan uit sporen op amoeben (myxamoeben). De beginstadia lijken op zweepdiertjes (myxomonaden), microscopisch kleine, kruipende of zwemmende beginstadia. Het volgende stadium is het plasmodium, dat zich horizon-aal of verticaal voortbeweegt. Het eindigt in een gefixeerd stadium met vruchtlichamen waarin zich de sporen ontwikkelen. Daarmee kunnen ze zich voort-planten en verspreiden.

Het kruipende plasmodium voedt zich o.a. met bacteriën en schimmelsporen. Het laat meestal een parelmoerachtig glanzend 'kruipspoor' met voedselresten achter.

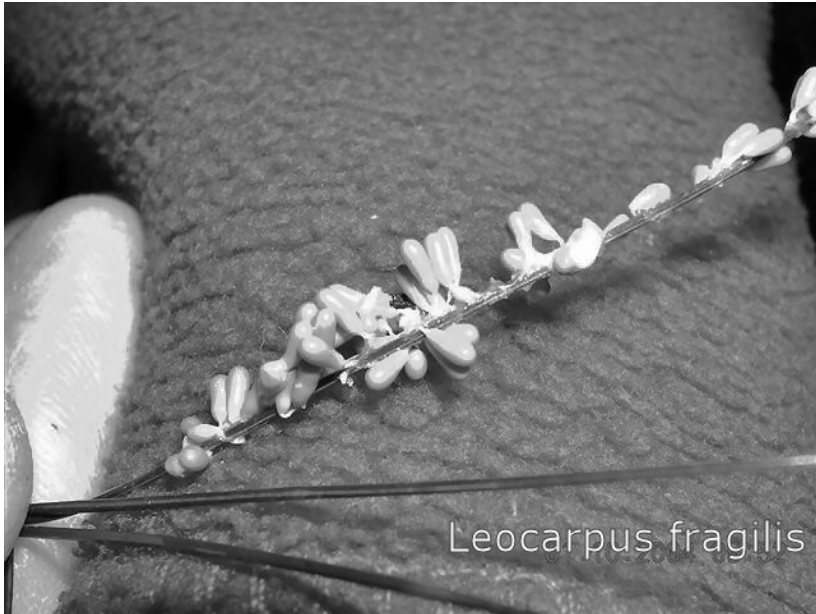
Soms kan dit plasmodium zich samentrekken en kunnen sclerotia ontstaan. Dat zijn een aantal op zichzelf staande klompjes: gesteelde, afzonderlijke vruchtlichaampjes of sporangia. Bij rijping veranderen de vruchtlichamen vaak van kleur. Uiteindelijk verspreiden de sporen zich met de wind of via regendruppels.

Onze *Leocarpus fragilis* wordt in de encyclopedie als volgt omschreven:

“**Sporangia** alle of ten dele dicht opeen, een verzameling kleine groepjes vormend, kortgesteeld of

zittend, 2-4 mm hoog, doorsnede 0,5-1,5 mm, bol- of eivormig tot kort cilindrisch, van boven afgerond, glanzend geel, bruingeel, kastanje- of roodbruin. **Plasmodium** geel."

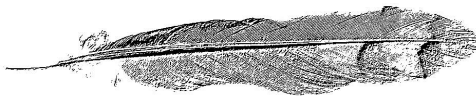
En wie denkt dat wij iets heel zeldzaams hadden gevonden, komt bedrogen uit. "Algemeen op dood blad, afgefallen takjes, en soms op enkele centimeters boven de grond op levende kruiden en stammetjes van bomen."

Het was dan wel niet zeldzaam, maar voor ons waren het toch wel heel bijzondere grassprietjes!

José Bijman

Wie de foto's goed in kleur wil bekijken, kan terecht op onze eigen website: www.ivn-eemland.nl

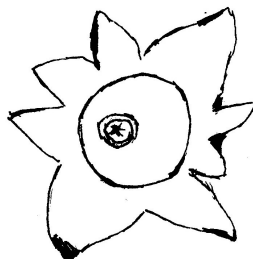
Het Bee-eMmetje van Mariëtte Doyer

Maja Reitsma vroeg mij of ik het volgende Bee-emmetje wilde schrijven voor NatuurNabij. Dat viel niet mee, want iedere dag is er wel een Biologisch Moment waar te nemen, in de tuin, of in het bos tijdens de wandelingen met de hond. Maar na wat nagedacht te hebben, herinnerde ik mij een Biologisch Moment wat wel leuk is om te vertellen.

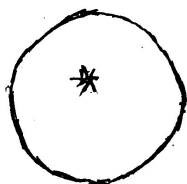
Vorig jaar oktober was ik gids tijdens de maandelijkse wandeling in de bossen bij de Lage Vuursche met als thema natuurlijk paddestoelen. Zoals gewoonlijk maakten Jan ter Poorten, die ook gids was die maand, en ik op zaterdag een voorwandeling om de route te bepalen en om te kijken wat voor paddestoelen we onderweg tegenkwamen. Ik ben niet zo bekend in dat gebied dus ik probeerde de route goed te onthouden. Na de wandeling fietsten we terug richting Baarn en Jan liet me een plek zien waar Gekraagde Aardsterren stonden. We vonden het allebei jammer dat we daar 's zondags niet langs zouden komen met onze groep wandelaars.

Die zondag was het prachtig herfstweer. En al pratend over alles wat we zagen, besepte ik op een gegeven moment dat ik al eerder rechtsaf had moeten slaan om weer bij het beginpunt terug te komen. Gelukkig wandelde er

iemand in de groep mee die de weg wist en me verzekerde dat we op een andere manier ook weer terug zouden komen. Nu moest ik alleen wel beter opletten wat er onderweg te zien was en daar dan wat over vertellen.

Tot mijn vreugde zag ik ergens langs het pad ineens Gekraagde Aardsterren (*Gastrum triplex*) staan. Ze behoren tot de Buikzwammen en zijn saprofieten.

De Gekraagde Aardster is eerst uivormig en barst dan open met 4-8 puntige, vlezige slippen, meestal met een opstaande kraag om de perkamentachtige bol met een centrale opening die loslaat van de binnenkant van de slippen. De kleur

is beige tot geelbruin, om de gewimperde opening is er een bleke ring. Als het vruchtlichaam rijp is worden de rijpe sporen door aanraking of regendruppels in wolkjes verspreid.

Dat was voor mij toch wel een bijzonder Biologisch Moment; doordat ik verdwaald was vonden wij bij toeval deze prachtige paddestoelen, die we anders niet zouden hebben gezien.

Ik nodig Siem Overduin uit het volgende Bee-eMmetje te schrijven.

Paddestoelenles

De saprofyt is de vuilnisman
die alleen van dood hout leven kan.
De myccorhiza is een fijne kompaan,
daar heeft de gastheer ook wat aan.
De echte boef heet parasiet,
met hem in huis overleef je 't niet!

"De paddestoel," sprak het mycelium op zure toon
"is in feite niet meer dan een simpele kloon,
die zich met toeters en bellen en veel kapsones
boven de grond vertoont als een ware adonis.
Maar zonder zijn zwamvlok ligt 'ie spoedig plat.
Die paddestoel, die zwamt maar wat."

Een sponszwam zoog en zoog en zoog
tot niets meer in de boom bewoog.
"Ik ben een parasiet," zei de gulzige zot,
"Ik maak de hele boom kapot."

"Een stinkzwam?" vroeg de vlieg verbaasd
nadat hij de hele dag had rondgedaasd.
"Ik vind de geur om op te vreten,
ik snap niet dat 'ie zo kan heten."

Een jonge slijmzwam hing lamleidend aan de boom.
"Toe nou," zei zijn ma, "doe toch gewoon!"
"Ik heb geen celwand," zei de puber verontwaardigd
"Die komt pas later, als ik sporen heb vervaardigd."

Een hongerige biefstukzwam
zette zijn tanden in een berkenstam.
Hij dacht: "Hier gaat iets heel erg fout,
ik hou alleen van eikenhout!"

In het Vondelpark in Amsterdam
staat de paarse pelargoniumgordijnzwam.
Hij zwaait met zijn hoed en kleppert met zijn plaatjes,
danst op zijn violette steel en heeft heel wat praatjes.
"Wat vindt u," vraagt hij in een stralend humeur
"van mijn kenmerkende geraniumgeur?"

Sylvia Birnie

Meer foto's zijn te vinden op www.ivn-eeiland.nl

Heel de Heuvelrug

Op dit moment loopt een ambitieus project "Hart van de Heuvelrug", waartoe Het Utrechts Landschap in 2002 de aanzet heeft gegeven. Dinsdag 16 december 2003 is in het kader van dit project een overeenkomst getekend waarmee de basis is gelegd voor een ecologische verbinding tussen de noordelijke en de zuidelijke Heuvelrug. De overeenkomst voorziet in de aanleg van drie ecoducten over achtereenvolgens de rijksweg A28, de provinciale weg N237 (Amersfoortsestraat) en de spoorbaan Utrecht-Amersfoort. Op hun beurt vormen deze ecoducten schakels in een groene corridor die vanuit de Leuserheide, via de defensie terreinen Oude Kamp, Vlasakkers en De Stompert, naar de bosgebieden van Pijnenburg en Lage-Vuursche loopt. De groene corridor wordt breed en robuust, waardoor ook edelherten er in de toekomst gebruik van kunnen maken.

De overeenkomst is het resultaat van samenwerking tussen vele partijen. Rijkswaterstaat heeft geld gereserveerd voor de aanleg van een ecoduct over de A28, maar stelde - terecht - als randvoorwaarde dat het ecoduct deel moet uitmaken van een goed functionerende corridor. Om die reden tekenden nog zeven andere partijen. Het Ministerie van Defensie zal inrichting en beheer van hun terreinen afstemmen op de groene corridor. De gemeenten Soest, Leusden en Amersfoort zeggen toe hun bestemmingsplannen aan te passen en mee te werken aan de verplaatsing van het motorcrossterrein van SALZ. ProRail zegt toe om op termijn een ecoduct te bouwen over de spoorbaan Utrecht-Amersfoort. Het Ministerie van VROM zal het plan positief beoordelen. En 'last but not least' heeft de Provincie Utrecht een zeer belangrijke rol gespeeld. Niet alleen om de partijen bij elkaar te brengen, maar ook

door substantieel bij te dragen aan de bouw van een ecoduct over de provinciale weg N237.

Het eerste zichtbare resultaat van de overeenkomst zal de bouw van het ecoduct over de A28 zijn, waarschijnlijk al in 2005!

Op 29 juni 2004 ondertekenden 17 organisaties de raamovereenkomst 'Hart van de Heuvelrug'. Hiermee spraken ze af om de natuur op de Heuvelrug te versterken met opbrengsten uit 'rode projecten': woningbouw en bedrijventerreinen.

De NMU (Natuur- en Milieufederatie Utrecht) is voorstander van deze actieve aanpak om tot een betere schikking van functies en ontsnippering van de natuur te komen.

Wie meer wil weten over het standpunt van de NMU kan zich wenden tot Joris Hogenboom, adjunct-directeur NMU, j.hogenboom@nmu.nl.

REFERENDUM GEMEENTE SOEST

Ter voorbereiding op de uitvoering van Hart van de Heuvelrug heeft de gemeenteraad van Soest een besluit genomen in het kader van de Wet Voorkeursrecht Gemeenten. Dat houdt in dat grondeigenaren op het tracé van het ecoduct over de Amersfoortsestraat in Soesterberg hun grond niet zomaar mogen verkopen. De gemeente heeft daar nu een voorkeursrecht op. Dit is gedaan om te voorkomen dat de grondprijzen te hoog door speculatie. Tegenstanders van deze maatregel hebben een aanvraag ingediend voor een referendum hierover dat zal worden gehouden op 19 januari 2005. Inmiddels hebben alle inwoners van de gemeente Soest hierover informatie ontvangen. Wie meer wil weten kan terecht op de website van de gemeente Soest: www.soest.nl

IVN Eemland –70 jaar- fotowedstrijd

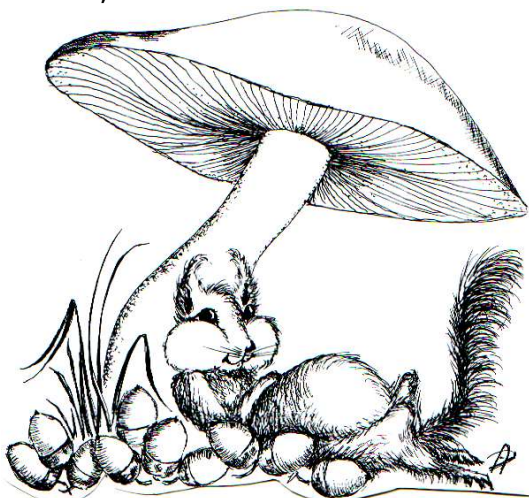
Wat een enthousiasme! Wat een kleurige, subtiële en originele “Ultieme Herfstmomenten” zijn er door de camera vastgelegd. We hebben als jury met plezier deze persoonlijke momenten bekeken. Het was heel moeilijk om uit al die prachtige foto’s een paar winnaars aan te wijzen... maar het is ons gelukt!

IVN leden en ook
(nog) niet IVN-leden :
kom deze foto’s bekijken.
Het is echt de moeite waard.

De voorzitter van IVN Eemland,
Pieter Augustinus, zal
**zaterdag 8 januari
2005, tijdens de
Nieuwjaarsreceptie
van het IVN in de
Kwekerij,
Molenstraat 157 te
Soest** de winnaars
bekend maken.

Voor hen ligt er een
toepasselijke prijs te
wachten.

Aanvang 14.30 uur.

Wij hopen u de 8^e te ontmoeten!
Corry, Alma en Mary

Overzicht publiekswandelingen in 2005

Datum en Gebied	Vertrekpunt
9 januari - Paardenbos	P-plaats Marechausseekazerne Amsterdamsestraatweg, Baarn
13 februari - Hoge Erf	P-plaats restaurant Groot Kievitsdal a/d weg Baarn-Hilversum
13 maart - Korte Duinen	P-plaats restaurant Korte Duinen/pompstation Avia, Birkstraat in Soest
19 maart - 1 ^e Vroege Vogelwandeling (Buitenzorg)	P-plaats Ravensteinselaan, Baarn
9 april - 2 ^e Vroege Vogelwandeling (Laag Hees)	Hoek Insingerstraat/Wieksloterweg, Soest
10 april - Hooge Vuursche	P-plaats bij boswachterij de Hooge Vuursche, weg Baarn-Hilversum
8 mei - Eempolder	P-plaats Oude Kerk, Soest
12 juni - Soester Eng op en langs de stuwwal	P-plaats Oude Kerk, Soest.
14 augustus - De Stulp	P-plaats Dagrecreatieterrein "Drakensteijn" Lage Vuursche
11 september - Soester Hoogt	P-plaats van Weerden Poelmanweg t/o restaurant 't Hoogt in Soestduinen
9 oktober - Buitenzorg	P-plaats Ravensteinselaan, Baarn
13 november - De Zoom	P-plaats Dolderseweg, Soest langs spoorlijn Soest-Den Dolder t/o Berkelaantje
11 december - Groeneveld	P-plaats Kasteel Groeneveld, Baarn.
8 januari 2006 - Baarnse Bos	P-plaats Torenlaan t/o Baarns Lyceum

Prins Bernhard bedankt

Onze vereniging viert dit jaar haar 14^e lustrum. Zoals in het vorige nummer van NatuurNabij werd gemeld, heeft het bestuur de leden en donateurs iets unieks kunnen bieden dat normaal gesproken uitgesloten is.

Wij hebben Z.K.H. Prins Bernhard gevraagd of het mogelijk was om voor deze gelegenheid een natuur-wandeling door het park rond Paleis Soestdijk te organiseren. Met het oog op de doelstelling van onze vereniging, die zoals wij allemaal weten de sympathie heeft van de Prins, heeft de Prins bij hoge uitzondering de wandeling goedgekeurd.

Dankzij deze toestemming hebben onze leden en donateurs een onvergetelijke middag beleefd.

Op 16 oktober wandelden 85 personen door de prachtige tuinen van het paleis. Wij werden daarbij deskundig begeleid door de heren Regtenschot en Jagtenberg.

De tuin ligt er schitterend bij, met een enorme vijver waarop een aantal deelnemers in de jeugd nog geschaatst heeft. Majestueuze bomen, waaronder een gigantische linde, worden afgewisseld door kleinschaliger eenheden. We zagen een prachtig rosarium en de grootste ijskelder van het land, waarin nu vleermuizen overwinteren.

De rondleiders vertelden aardige anekdotes, o.a. over de invloed van Koningin Juliana op het onderhoud van de tuin. Er staan ook nog een paar curieuze gebouwtjes waarin de prinsesjes vroeger speelden. Het was uniek hier te mogen rondlopen en iedereen genoot zichtbaar.

De vraag is wat er in de toekomst met het landgoed gaat gebeuren. Het is rijkseigendom en het onderhoud is ook in handen van het Rijk.

Wij hebben de Prins een dankbrief gestuurd. Bij het persklaar maken van dit nummer bereikte ons het bericht dat de Prins is overleden. Dat betreuren wij zeer en wij wensen zijn dierbaren alle kracht bij het dragen van dit verlies.

Het bestuur

boomstam. Goed klemmen... en klaar is de smidse. Interessant voor de kinderen hoe ze daar gekomen zijn!

- Over dennenappels gesproken... is deze nu 'gehakt' of 'gevreten'? Door een specht of een muis als maaltijd gebruikt? Hebben we toch het verkeerde boekje meegenomen?

- Leuk om aan de kinderen te laten zien: Gods Naaimachine. Wat dat is ? Gewoon Zandzegge.

- Zullen de kinderen ook zo'n fascinatie voor een grasspriet kunnen opbrengen als deze volwassenen?! Zijn dit eitjes? of Coconnetjes? Er wordt wat meegenomen om later gedetermineerd te worden. Dus: wordt opgezocht in de boeken of iemand wordt gebeld!

- We zagen de trechter van een trechterspin, onderin een Grove Den. Niets vermoedende insecten lopen de trechter in en worden onderin opgewacht door de spin. Geen spinnenweb dus...

- Ja, en nu natuurlijk ook nog al die paddestoelen. Het hele bos stond er mee bezaaid... Maar de mooiste stonden toch op het eind van de route (als je dus zo ver kon komen!). Schitterende reuzenzwammen, stinkende grote en kleine stinkzwammen, elfenbankjes, aardappelbovisten en ...en...en... zo veel! Ga zelfs eens kijken!

- En dan... wie weet de weg terug?

Dit blijkt toch wel het lastigste voor de groep. De tongen komen los over verdwaaipartijen, woedende moeders die te laat terugkwamen, etc.etc... Ik hoop dus dat ik goed opgelet heb!

Oh ja... wist je dat je van een vuilboom kon afvallen?! Hoe zat dat ook alweer? Wie was hierin een expert? Dat weten de kinderen vast wel de week erop!

Jacintha van Kouwen

De herfstlessen

De "juffen" Engelen, José, Corry en Milly stonden op vrijdag 8 oktober om 8.55 uur klaar om de eerste groep op te vangen: 25 kinderen van de school 'Libel' groep 4. Klokslag 9 uur kwamen vijf auto's aanrijden en stopten naast elkaar, voor onze neus (een auto bleek verdwaald!). Kinderen kwamen uit de auto's met naamstickers op de jassen, plastic zakken in de hand, laarzen aan en een spiegeltje kregen ze ook nog mee. Ze werden in groepen verdeeld en daar vertrokken we. Ik liep met Milly mee... en nog geen 20 minuten later liepen

Milly en de kinderen met mij mee... Gelukkig had ik met het voorwandelen opgelet en vonden we het pad naar de 'lulletjespaddestoelen'(?!?). Even rennen om de tijd in te halen... We vonden de stinkzwammen... en ook de berkenzwam. Die laatste zullen ze ook niet meer

vergeten, want die zit op een...?!?! Milly begint over een dennenappel. "Wie weet wie hierin gepikt heeft? Hoe doet een specht dat zonder handjes om ze vast te houden?" Met de dennenappel in haar hand loopt ze naar een Grove Den en wat blijkt?... zitten er al twee ingeklemd?!? (Ze was er bij de voorwandeling niet bij, dat is duidelijk, alhoewel!...in deze boom hadden de 'juffen' toch geen dennenappels geklemd???).

Klokslag 10 uur was iedereen terug bij de parkeerplaats en waren de kinderen zo weer verdwenen.

Lekker even pauze. Koffiedrinken en een peervormige stuifzwam bewonderen... het was per slot een paddestoelenles-ochtend!

Klokslag 10.30 uur kwamen de volgende auto's met kinderen. Laarzen, plastic zakken, spiegeltsjes, alleen geen naamstikkertjes; 31 kinderen van de Van der Huchtschool groep 3.

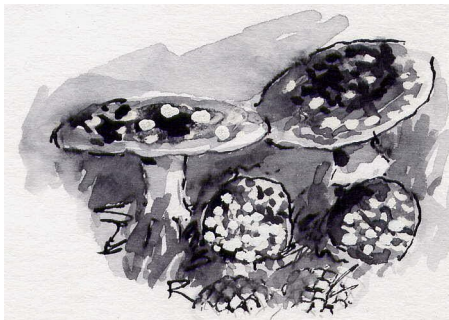

José, 8 jongens, 2 moeders en ik doken het bos in. José pakte het anders aan; eerst de bosregels vertellen! Ook de groep was anders... meer rust, potjes kwamen tevoorschijn voor de mieren, de krekels, de spinnen... zelfs de moeders leerden nog heel

wat van de uitleg. Vooral dat voelen was heel spannend! Heel zacht zijn de lamellen van een plaatjeszwam... heel puntig zijn de naaldjes van een den. De reuzenzwam is 'beweegbaar'... en wat is hij groot! Die stinkzwam stinkt teveel... de meesten willen niet eens ruiken... vast eng! We gaan terug: 'is iedereen er?'. Nee dus, deze groep is regelmatig kortstondig verdwenen... plaspauzes!

En klokslag 11.30 uur is iedereen weer weg. Het bos krijgt zijn stilte weer terug. Alle vertrapte paddestoelen kunnen...(??)

Een echte juf kreeg nog een berichtje mee aangaande een van de kinderen. Noemt men dit geen 'collegiaal overleg in de wandel..gangen'??

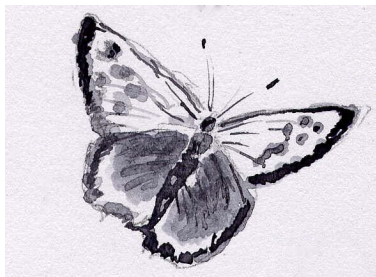
Bedankt 'juffen'! Ik heb met plezier meegedaan.

Jacintha van Kouwen

Vlinders in de winter

De temperatuur gaat weer naar beneden en de winter begint. Heb je je wel eens afgevraagd hoe vlinders overwinteren? Elke vlindersoort heeft zijn eigen methode om de winter door te komen.

Voor sommige vlinders is de winter in Nederland te koud. Als ze hier zouden blijven, zouden ze dood gaan. Deze vlinders komen in de zomer naar Nederland en vliegen in de herfst naar een warm land (Zuid-Europa of Noord-Afrika). De Atalanta en de Distelvlinder doen dat. Die kunnen dus heel ver vliegen.

Niet alle vlinders gaan in de winter weg. Sommige vlinders kruipen weg in een beschut hoekje in een schuur of in een holle boom. Ze zoeken een plekje waar zij geen last hebben van de wind of de regen.

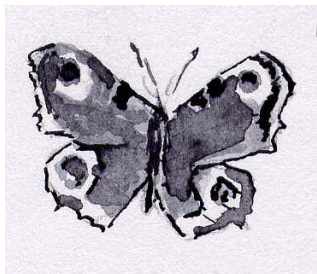
De Citroenvlinder is een hele taaie. Die gaat gewoon ergens aan een blad of een takje hangen en overleeft zelfs als de temperatuur onder nul komt.

Er zijn ook een heleboel soorten die als eitje, rups of pop overwinteren. Rupsen verstoppen zich ergens in het gras of onder een stapel bladeren en wachten daar tot het weer voorjaar wordt. Eitjes en poppen zoeken beschutting in het gras, tussen de beplanting of onder afgefallen blad. In een kale, schoongeharkte tuin kan geen vlinder overwinteren. Dus je tuin winterklaar maken? Niet doen!

Een volwassen vlinder kun je vinden in de schuur of onder een overkapping waar hij aan een balk is gaan hangen. Ze houden eigenlijk een soort winterslaap en komen in de lente weer te voorschijn. Al op de eerste zonnige lentedag komen de vlinders die overwinterd hebben te voorschijn: de Citroenvlinder, de Gehakkelde Aurelia, de Dagpauwoog en de Kleine Vos.

Wat te doen met een vlinder op zolder?

Als je in de stille wintermaanden aan het rommelen bent in de kelder, schuur of op de zolder, kan het gebeuren dat je in een hoekje een vlinder tegenkomt. Vaak gaat

het om de Kleine Vos of de Dagpauwoog. Zo'n vlinder is niet dood, maar aan het overwinteren.

De lichaamsvloeistof van de vlinder is veranderd en bevat een soort anti-vries, die de vlinder beschermt tegen de vorst. De vlinder heeft beschutting gezocht op jouw zolder om de winter door

te komen. Wat moet je doen?

Zolang het koel blijft op de zolder, kun je de vlinder rustig laten zitten en kan hij lekker overwinteren. Hij zit heel stil en vliegt niet weg wanneer je vlakbij komt. In het voorjaar wordt de vlinder vanzelf weer actief. Als het buiten zonnig is en boven de 12°C kun je hem weer naar buiten laten.

Wanneer de vlinder in een warme ruimte terecht komt, zal hij actief worden. Ook als je je zolder gaat verwarmen, zal de vlinder opeens midden in de winter rond gaan vliegen. Hij verbruikt dan kostbare energie die hij eigenlijk voor het overwinteren nodig heeft. Je moet de vlinder dan niet zomaar naar buiten laten. Hij kan in de kou niet vliegen en dus geen schuilplaats zoeken. Het beste kun je de vlinder voorzichtig oppakken tussen twee vingers en hem op een andere beschutte en onverwarmde plek neerzetten zoals in een holle boom of in een schuurtje. Daar blijft het koel, zodat de vlinder in rust blijft totdat het eerste voorjaarszonnetje doorbreekt.

José Bijman

Bron: www.vlinderstichting.nl

Paddestoelen in Zuidoost-Friesland

Het is herfst... ik merk het niet alleen aan de vallende bladeren en overvliegende kolganzen, maar ook aan de reeënsporen in mijn groentetuin. Ze hebben zich tegoed gedaan aan het witlofblad. Vorig jaar hadden ze ook het blad van de rode biet afgegeten; het zijn kieskeurige eters.

Ook de vele paddestoelen zijn een herfstverschijnsel. Te beginnen in mijn tuin, want ik gebruik voor mijn paden haksel van eigen bomen en struiken. Nou daar staat het dan vol met hazepootje, fopzwam en sierlijke franjehoed. Ook komen overal geschubde inktzwammen op, vooral in de boomgaard. De bruine bekerzwam komt massaal voor op een nieuw stukje tuin, waar

ik deze zomer aardappelen had verbouwd om de grond los te krijgen. Op oude stronken en houten paaltjes staat de grijze gaatjeszwam. Zelfs in mijn schuur vond ik een flinke bundel paddestoelen. Het blijkt een bruine bundel-ridderzwam te zijn, die inderdaad ook in schuren voorkomt op hout onder het zand (ik heb geen betonnen vloer in mijn schuur).

Paul van Winden hield voor het plaatselijke IVN een aantal excursies. Een ervan ging langs de Prins Bernhardlaan in Oranjewoud. De variatie langs die weg was bijzonder. Er werden die middag ca 50 soorten

gevonden. Ik noem er een paar, die ik bijzonder vond. Als eerste stond er de groene knolamaniet, die ik nog niet vaak gezien heb. Verder werden we vergast op de vieze geur van de vissige eikenrussula. De groene anijstrechtterzwam rook wat beter, en was ook erg goed op kleur evenals de zwavelmelk-zwam, waarvan de melk na een minuutje zwavelgeel wordt. Op een eik vonden

Eikenvuurzwam

we de eikhaas en op een andere de eikenvuurzwam, beslist een prachtig gezicht. De kastanjeboleet en het eekhoortjesbrood kwamen ook voor, maar die zijn in Zuidoost-Friesland overal te vinden in eikenlanen. Je kan ze heel goed gedroogd bewaren, als je ze in dunne plakjes snijdt. Heerlijk in rijstschotels met of zonder stukjes spek.

Het Stuttebos, waar ik in mijn vorige stukje over schreef, heeft ook in deze tijd van het jaar verrassingen. Toen ik er eind oktober met Paul ben gaan kijken vonden we er een behoorlijke hoeveelheid gele stekelzwam, een goede consumptiepaddestoel, die helaas weinig voorkomt. Hij stond hier in een beukenlaan, waar midden op het pad het gewoon korthaarschijfje voorkwam, een mooi bijna vuurrood, plat bekerzwammetje. In een hoop strooisel van naaldbomen vonden we de zilversteelzwavelkop, die naast zijn zilverwitte steel gekenmerkt wordt door een

bruine hoed met een heel kleine gele rand. Hij komt in tegenstelling met de gewone zwavelkop niet in bundels,

maar wel in groepen voor. In het heideterrein van dit bos vonden we de scharlaken wasplaat en natuurlijk ook de heideknotszwam, die ook op de Stomperd te vinden is. Zo heb ik deze herfst weer veel paddestoelen kunnen ontdekken, net als de kinderen van groep 3 en 4 van de plaatselijke school, die ik heb rondgeleid in het bosje naast mijn huis. Ik kon ze de dennenbloedzwam en de eikenbloedzwam demonstreren. Ook het muizenstaartzwammetje op de kegels van de douglasspar was een succes.

Veel groeten uit Nijeholtpade van
Gerrit van Beest

De foto's van Gerrit zijn in kleur te bewonderen op onze website: www.ivn-eemland.nl

Stage natuurgidsencursus

Alexandra Tom doet haar eindstage voor de cursus bij het milieucentrum. Voor "losse" bezoekers maakt ze een tasje met informatie en opdrachten. Daarmee kunnen zij uitgebreid en op een leuke manier kennis maken met de heemtuin naast het milieucentrum. Tot nu toe hebben wij eigenlijk nooit veel aandacht gevraagd voor de heemtuin naast het centrum. Als *Alexandra* klaar is met haar opdracht willen we daar verandering in brengen. In mei 2005 zult u meer horen over het product en dan hopen we u uit te kunnen nodigen om onze tuin te komen ontdekken.

Kerstsluiting

In de kerst en oud-en-nieuw periode is het milieucentrum gesloten van 24 december 2004 tot en met 10 januari 2005. We wensen u ook fijne dagen en een gezond 2005.

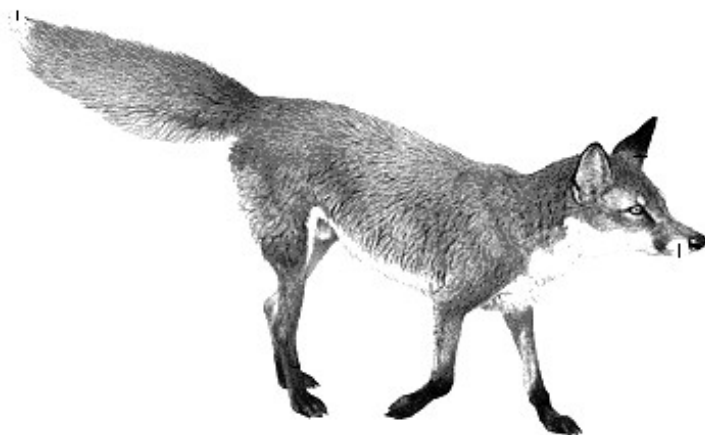
Activiteiten

De tentoonstelling *Spinnen!* die in de afgelopen maanden in de Kwekerij bezocht kon worden, is weer afgebroken. We hebben ontzettend veel positieve reacties ontvangen van zowel de groepen die een les kwamen volgen als van de losse bezoekers die binnen kwamen lopen. *Vogelspin Harry* heeft daarbij ontzettend veel aandacht gekregen en kan hier nu weer van bijkomen. Het milieucentrum maakt zich weer op voor de volgende tentoonstelling. Ook tijdens deze tentoonstelling hopen we u weer te ontmoeten.

Kindertentoonstelling “Overnachten”

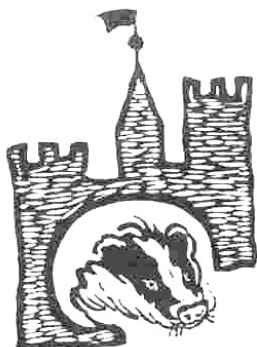
Februari-maart-april 2005

Deze tentoonstelling, waarbij het milieucentrum ook een lesproject organiseert, is bestemd voor kinderen van 4 tot 7 jaar. Het milieucentrum is dan ingericht als een mooi en donker sprookjesbos. In het bos en tijdens de

les zullen de kinderen kennismaken met een aantal bosbewoners en deze beter leren kennen. Dieren die de kinderen tegen zullen komen zijn o.a.: vos, ree, konijn, bunzing, rat, kerkuil, bosuil en vleermuis.

U kunt het activiteitenprogramma van het milieucentrum de Kwekerij ook raadplegen op de website van de gemeente Soest: www.soest.nl (zoek verder onder: leefomgeving/milieu/milieucentrum de Kwekerij).

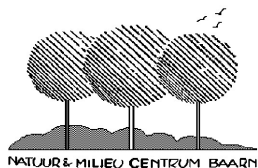
Lesproject van Luchtkasteel tot Dassenburcht

Het IVN Eemland en de Kwekerij werken samen in het lesproject "Van Luchtkasteel tot Dassenburcht". Dit is een landelijk project met als doel: kinderen betrekken bij hun leefomgeving en in het bijzonder bij alles wat zich rondom een landgoed afspeelt.

In Soest heeft *meneer Meerts* een deel van het voormalige landgoed Pijnenburg (tegenwoordig *Laag Hees* op de kaart) aangemeld. Het landgoed is inmiddels versnipperd en in bezit van veel verschillende eigenaren. Toch ondersteunen de Kwekerij en de IVN Scholenwerkgroep het initiatief van meneer Meerts van harte. Daardoor kunnen basisschoolkinderen in contact komen met dit stukje cultuurhistorie. In de loop van 2005 zullen de groepen 5, 6, 7 en 8 van basisschool De Driesprong veldwerk gaan doen in het gebied.

Recent zijn er, ook voor u, twee nieuwe informatieborden onthuld. Daarop staan twee wandelroutes aangegeven en informatie over het gebied. De borden staan aan het begin van de Turfweg en aan de Verlengde Utrechtseweg (v.v. Hees). Veel wandelplezier toegewenst.

Johan Simon

NATUUR & MILIEU CENTRUM BAARN

Gevestigd De Geerenweg 8
Postbus 1003 3740 BA Baarn
Telefoonnr. (035) 541 60 13

LESKIST ZUIVEL

Nieuw in het assortiment van het Natuur- en MilieuCentrum Baarn is de leskist zuivel. In deze kist zitten materialen om zelf zuivelproducten te maken (kaas, boter, kwark, yoghurt).

Kinderen kunnen dan gericht de processen volgen van de melk van de Koe tot aan het eindproduct. Veel achtergrondinformatie maakt het geheel compleet om enkele lessen met het onderwerp zuivel bezig te zijn.

BLOEMSCHIKCURSUS

Na het schooltuinenseizoen organiseert de stichting School- en WerkTuinen voor kinderen een bloemschikcursus. Deze cursus wordt gegeven in samenwerking met mensen van de bloemschikkring van Groei en Bloei. Acht weken achter elkaar maken de kinderen bloemstukjes met afwisselend gedroogde en verse materialen. Er gaven zich 58 kinderen op voor de cursus die half december werd afgesloten met het maken van een kerststukje.

NATUURLIJK BAARN

De makers van de natuurserie Natuurlijk Baarn zijn oud boswachter Huub Berger en beheerder van het Natuur- en MilieuCentrum Piet Korver. De regie en technische realisatie zijn in handen van Chris Jenner.

Zij hebben ook in de zomermaanden niet stilgezeten. Begin juli zijn filmopnamen gemaakt bij het Pluismeer. Samen met boswachter Tineke Harlaar mocht het team een kijkje nemen in het gebied rond het Pluismeer wat normaal afgesloten is voor publiek .

In augustus werd het Ocrieteiland nader onder de loep genomen. Naast de vele bijzonderheden over de begroeiing is ook een gesprek gefilmd met Karel ten Hoedt. Karel heeft enkele bijenkasten op het eiland staan.

In november gingen de programmamakers op zoek naar paddestoelen in het Roosterbos. En dat zoeken was niet echt nodig want er stonden er genoeg. Vele verhalen, anekdotes en bijzonderheden passeerden in deze aflevering de revue.

Kijk ook eens op onze website: www.nmcbaarn.nl

Op deze website staat ook nieuws over de serie ondersteund met foto's. Ook staat er een link naar een website waar men afleveringen van de serie kan downloaden.

Piet Korver

Enkele foto's bij dit artikel zijn ook te vinden op www.ivn-eemland.nl

Werkgroepen en Contactpersonen

Wandelings

Wim Rozendaal
Triangelstraat 1,
3822 DH Amersfoort
Tel.: 033 – 4559271

Scholen

Mary van der Bijl
St. Theresiastraat 10,
3762 CZ Soest
Tel.: 035 – 6021152

Cursussen

Jeroen Vis
Da Costalaan 3,
3768 GH Soest
Tel.: 035 – 6018565

Excursies

Rien Broeckman
Prins Bernhardlaan 8b,
3761 AB Soest
Tel.: 06 – 23181935

Publiciteit

Jan ter Poorten
Gerrit v.d. Veenstraat 75,
3762 XJ Soest
Tel.: 035 – 6018551

NatuurNabij

José Bijman
Koninginnelaan 128,
3762 DJ Soest
Tel.: 035 – 6015145
E-mail: jmc.bijman@hccnet.nl

Weidevogels

Voor Soest: Wim van den Breemer
Birkstraat 47,
3768HC Soest
Tel.: 035-6025159
Voor Baarn: Yvonne Welner
Het Jacht 4,
3742 HL Baarn
Tel.: 035-5431677

Natuur- en milieubeleid

Rob Maas
Olijkeweg 9,
3754 CX Soest
Tel.: 035 – 6021303

Natuurpaden en –beheer

Martien van Liempd
Anne Franklaan 39,
3721 PL Bilthoven
Tel.: 030 – 2292639

Radio Soest

Ad van den Herik (ad interim)
Draailier 8,
3766 ET Soest
Tel.: 035 – 6020920

Betaling contributie/donaties :

Postgironummer 2575943,
t.n.v. penningmeester IVN Eemland

Ledenadministratie

Fam. Romein
Ferd. Huycklaan 2A,
3768 HX Soest
Tel.: 035 – 6011067
E-mail: b.romein@inter.nl.net

BESTUUR

Voorzitter

Pieter Augustinus
Hartmanlaan 31,
3768 XG Soest
Tel.: 035 – 6012600
E-mail: p.augustinus@geog.uu.nl

Penningmeester

Wim Koster
Goudvink 2,
3766 WL Soest
tel.: 035 - 6032460
e-mail: wimk@profitad.nl

Secretaris

Max Kruijtzter
Van Hamelstraat 73,
3762 JB Soest
Tel.: 035 – 6010488
E-mail: kruijtzter@zonnet.nl
Algemeen lid
Rob Tiepel
Ferd. Huycklaan 12,
3743 AM Baarn
Tel.: 035 – 5421345
E-mail: rech.tiepel@inter.nl.net